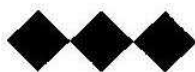

نایزایی ملتها

www.ketab

دارون عجم اخلو - جیمز ای. رابینسون
حمیدرضا خطیبی

سرشناسه:

عاصم اوغلو، دارون، ۱۹۶۷-م.

Acemoglu, Daron

عنوان و نام پدیدآور:

نابرابری ملت‌ها (خاستگاه‌های قدرت و رفاه و فقر) / دارون عجم اوغلو،
[جیمزای رابینسون]؛ حمیدرضا خطیبی.

مشخصات نشر:

تهران: نشرهنوز، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری:

۸۴۴ ص: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.

شابک:

978 - 600 - 6047 - 35 - 5

وضعیت فهرست‌نویسی:

فیا

یادداشت: عنوان اصلی:

Why nations fail: the origins of power, prosperity and poverty, [2012].

یادداشت:

کتاب حاضر نخستین بار تحت عنوان 'چرا کشورها شکست می‌خورند: سرچشمه‌های قدرت، فقر و غنای کشور' و سپس تحت عناوین مختلف توسط ناشران و مترجمان متفاوت منتشر شده است. چرا کشورها شکست می‌خورند: سرچشمه‌های قدرت، فقر و غنای کشور.

واحد دیگر:

اقتصاد -- جنبه‌های سیاسی

موضوع:

تاریخ اقتصادی

موضوع:

فقر -- کشورهای در حال رشد

موضوع:

رشد اقتصادی -- کشورهای در حال رشد

موضوع:

انقلاب -- جنبه‌های اقتصادی

موضوع:

کشورهای در حال رشد -- سیاست اقتصادی

موضوع:

کشورهای در حال رشد -- سیاست اجتماعی

موضوع:

رابینسون، جیمز، ۱۹۶۰-م.

شناسه افزوده:

Robinson, James A.

شناسه افزوده:

خطیبی، حمیدرضا، ۱۳۵۰-، مترجم

شناسه افزوده:

۲۰۹۴-۱۷۴/۵

رده‌بندی کنگره:

۳۳۰

رده‌بندی دیویی:

۴۰۶۵۸۰۳

شماره کتابشناسی ملی:

نابرابری ملت‌ها

نویسنده: دارون عجم اوغلو - جیمزای رابینسون

مترجم: حمیدرضا خطیبی

ویراستار: محسن فرهمند - فاطمه زمانی

چاپ اول، بهار ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۸۰۰۰ تومان

طراحی کتاب: استودیوکارگاه - محیا کتابچی

تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است. هرگونه استفاده از متن این کتاب منوط به اجازه کتبی ناشر است.
نشرهنوز، تهران، صندوق پستی ۱۴۸۶-۱۹۳۹۵ ***
www.hanooz.pub, info@hanoozpub.com

۱۱	مقدمه مترجم
۲۱	درباره نویسندگان
۲۳	پیش‌گفتار
۳۱	فصل ۱. هم نزدیک، هم دور
	اقتصادهای دوسوی ریوگرانده ۳۱ / شکل‌گیری بوئنوس آیرس ۳۶ / از کاخ‌مارکا ۳۸... / ... تا جیمز تاون ۴۹ / حکایت دو قانون اساسی ۶۱ / رستن ایده، انداختن شرکت، و گرفتن وام ۶۸ / تغییر شرایط بر حسب مسیر ۷۴ / کسی یک احتی دو میلیارد ۷۸ / به سوی نظریه نابرابری جهانی ۸۲
۸۹	فصل ۲. نظریه‌هایی که کارایی ندارند
	چشم‌انداز جهان ۸۹ / فرضیه جغرافیا ۹۳ / فرضیه فرهنگ ۱۰۳ / فرضیه ناآگاهی ۱۰۳
۱۲۳	فصل ۳. دستیابی به ثروت یا رسیدن به فقر
	اقتصاد مدار ۳۸ درجه ۱۲۳ / نهادهای اقتصادی استثمارگر و فراگیر ۱۲۸ / موتورهای محرک رفاه ۱۳۲ / نهادهای سیاسی استثمارگر و فراگیر ۱۳۶ / چرا همیشه رفاه انتخاب نمی‌شود؟ ۱۴۲ / رنج طولانی کنگو ۱۴۹ / رشد تحت سیطره نهادهای سیاسی استثمارگر ۱۵۵

۱۶۳ فصل ۴. تفاوت‌های کوچک و موقعیت‌های خطیر: تأثیر تاریخ
جهانی که طاعون به آن شکل داد ۱۶۳ / ایجاد نهادهای فراگیر ۱۷۱ / تفاوت‌های
کوچک، اما مهم ۱۷۶ / مسیر تصادفی تاریخ ۱۸۳ / درک چشم‌انداز جهان ۱۸۷

۲۰۳ فصل ۵. «من آینده‌ای روشن را دیده‌ام؛ آینده‌ای که امکان‌پذیر است»:
رشد تحت سیطرهٔ نهادهای استثمارگر
من آینده را دیده‌ام ۲۰۳ / در کرانه‌های رود کاسای ۲۱۶ / تابستان طولانی ۲۲۲ /
استثمار بی‌ثبات ۲۳۲ / اشتباه در کجاست ۲۴۰

۲۴۵ فصل ۶. جدایی تدریجی
- طور و نیز به موزه تبدیل شد ۲۴۵ / فضایل روم... ۲۵۵ / ... رذایل روم ۲۶۵ /
کسی دیگر اندیشه‌ی نندولاند نامه نمی‌نویسد ۲۷۶ / مسیرهای جدا از هم ۲۸۰ /
پیامد نای رشد رود هنگام ۲۸۵

۲۸۹ فصل ۷. قوهٔ طفی
دردسرها جوراب‌های ساتن بلند ۲۸۹ / نزاع سیاسی همیشگی ۲۹۳ /
انقلاب باشکوه ۳۰۳ / انقلاب صنعتی ۳۱۳ / چرا در انگلیس؟ ۳۳۰

۳۳۷ فصل ۸. در قلمروی ماهرزد: موانع توسعه
هر نوع چاپی ممنوع است ۳۳۷ / تفاوتی کوچک اما مهم و تعیین‌کننده ۳۴۴ /
ترس از صنعت ۳۵۱ / کشتیرانی ممنوع ۳۶۲ / مطالعات گریبی پرستر جان ۳۶۸ /
فرزندان سومال ۳۷۴ / عقب ماندگی پایدار ۳۸۲

۳۸۵ فصل ۹. توسعهٔ معکوس
ادویه و نسل‌کشی ۳۸۵ / نهادهایی بیش از حد معمولی ۳۹۲ / ایجاد اقتصاد
دوگانه ۴۰۳ / روند توسعهٔ معکوس می‌شود ۴۲۲

۴۲۷ فصل ۱۰. گسترش رفاه
مایه‌ای برای افتخار در میان دزدها ۴۲۷ / درهم شکستن موانع: انقلاب
فرانسه ۴۴۰ / صدور انقلاب ۴۵۰ / به دنبال نوگرایی ۴۵۷ / ریشه‌های
ناابرابری در سطح جهان ۴۶۳

فصل ۱۱. چرخه مطلوب

قانون سیاه ۴۶۹ / پیشروی آرام دموکراسی ۴۸۱ / درهم کوبیدن تراست ها ۴۹۵ /
تغییر آرایش دیوان عالی با گماردن قضات خودی ۵۰۵ / بازخورد مثبت و
چرخه های مطلوب ۵۱۶

فصل ۱۲. چرخه باطل

دیگر نمی توان با قطار به بورت ۵۲۱ / از نهاد «واگذاری» تا تصاحب زمین ۵۳۷ /
از برده داری تا جیم کرو ۵۴۶ / قانون آهنین الیگارشی ۵۵۴ / بازخورد منفی و
چرخه های باطل ۵۶۴

فصل ۱۲. چرا ملت ها امروزه با شکست مواجه می شوند؟

چگونه می توان در این ابوه برنده بخت آزمایی شد؟ ۵۶۹ / جهادی برای
کودکان؟ ۵۷۷ / حکومت کیست؟ ۵۸۳ / ال کورالیتو ۵۹۲ / مطلق گرایی
جدید ۵۹۹ / سلطان بنه ۶۰۰ / برهم زدن میدان رقابت ۶۱۰ / چرا راه برخی
ملت ها به شکست می انجامد ۶۱۶

فصل ۱۴. شکستن قالب سخت تاریخ

سه رئیس قبیله آفریقایی ۶۲۳ / پایان تاریخ در غرب ۶۳۸ / تولد دوباره چین ۶۴۷

فصل ۱۵. درک رفاه و فقر

خاستگاه های تاریخی ۶۵۹ / جذابیت وسوسه انگیزش. اقتدارگرایانه ۶۷۳ /
رفاه را نمی توان مهندسی کرد ۶۸۶ / به نتیجه نرسیدن کمک خارجی ۶۹۳ /
قدرت گرفتن جامعه ۷۰۰

نقشه ها

کتاب شناسی

منابع

فهرست نام ها

مقدمه مترجم

به لطف بیش از پانزده سال تجربه و فعالیت عمدتاً رسانه‌ای در حیطه ژئوپلیتیک، روابط بین‌الملل و ژئواستراتژی از همان ابتدای بررسی کتاب دریافتم با اثری قابل تأمل رویه‌رو شده‌ام. مشاهده بار خرد کتاب در بین نخبگان این حیطه از پاول کندی، نویسنده اثر مهم ظهور و سقوط امپراتوری‌های بزرگ، گرفته تا فرانسیس فوکویاما و جیرد دایاموند، و از نایال فرگوسن تا سایکل اسنس، همگی از اراده اثری فاخر حکایت داشت. این تأثیرگذاری شگرت در میان نخبگان جهانی، و جایگاه ویژه این کتاب، در عین حال که سنگینی مسئولیت، ترجمه را نشان می‌داد، خود انگیزه بسیار پررنگی بود برای اراده کاری دقیق، رساندن دیدگاه مفید و شکافانه نویسندگان، و در نظر داشتن حساسیت‌های بسیار زیاد حمل چنین بار سنگین. ترجمه کتاب طی چهار ماه و به صورت تمام وقت صورت گرفت اما به دلایلی اقتصادی به تعویق افتاد تا کیفیت عرضه این اثر مهم، قربانی شتاب ناشی از ملاحظات هزینه‌ای و سایر عوامل نشود.

نابرابری ملت‌ها با عنوان کامل *Why Nations Fail: Origins of Power, Prosperity and Poverty* توسط دارون عجم‌اغلو، استاد اقتصاد انستیتوی تکنولوژی ماساچوستس (یا همان دانشگاه MIT)، و جیمز ای. راینسون، استاد اقتصاد و سیاست در دانشگاه شیکاگو، به رشته تحریر درآمده است.

کامر دارون عجم اغلو اقتصاددان آمریکایی متولد ترکیه و ارمنی تبار است. وی از اعقاب ارامنه ساکن امپراتوری عثمانی محسوب می‌شود و نام خانوادگی‌اش به زبان ترکی از تبار وی حکایت دارد. وی در سال ۱۹۶۷ در استانبول ترکیه به دنیا آمد. پدرش استاد رشته حقوق دانشگاه استانبول بود. عجم اغلو پس از گرفتن دیپلم متوسطه‌اش از دبیرستان گالاتاسرای روانه ایالات متحده شد و مراتب تحصیلات دانشگاهی را در همان جا طی کرد. وی اینک یکی از سرشناس‌ترین محققان و تدوین‌مندان حیطه اقتصاد در سطح جهان به‌شمار می‌رود و از او به‌عنوان یکی از ده اقتصاددان که بیشترین ارجاع به نظریاتش می‌شود، نام برده شده است. حیطه علاقه وی به عجم اغلو شامل اقتصاد سیاسی، اقتصاد توسعه، رشد اقتصادی، تکنولوژی، نابرابری درآمد و دستمزد، سرمایه انسانی و آموزش و اقتصاد نیروی کار است. در آثار اخیر وی برایش به بحث نهادها در توسعه اقتصادی و اقتصاد سیاسی آشکارا دیده می‌شود. در مورد تلفظ دقیق نام وی باید گفت چنانچه می‌دانیم در الفبای ترکیه از حرف «ک» برای نشان دادن صدای «ج» استفاده می‌شود و از این رو املای درست نام او Acemoğlu است، اما عده‌ای این نام را آسم یا آصم اغلو می‌خوانند. سکوت همراه با لب‌بند بر زبانشور عجم اغلو، هنگامی که در جریان مصاحبه‌ها و سایر محیط‌های عمومی «آ» اغلو خطاب می‌شود، می‌تواند حاکی از تسلیم مطایبه‌آمیزی در برابر ساختار تلفظی مش برای انگلیسی‌زبان‌ها باشد.

جیمز ای. رابینسون، دیگر نویسنده این اثر، اقتصاددان و محقق علم سیاست، بریتانیایی تبار است. رابینسون مراتب تحصیلات دانشگاهی خود را در مدرسه اقتصاد لندن، دانشگاه وارویک و دانشگاه ییل ایالات متحده طی کرد. حوزه علاقه وی شامل توسعه اقتصادی و سیاسی تطبیقی با تمرکز بر آمریکای لاتین و آفریقای جنوب صحرا می‌شود. وی در سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۵ استاد درس

تخصصی حکومت‌داری در دانشگاه معظم هاروارد بود و از سال ۲۰۱۵ به بعد به عنوان استاد دانشگاه شیکاگو به تدریس و تحقیق اشتغال دارد.

بنا به حکم عقل، و به لطف تجربه فزاینده و فربه شدن تدریجی دانش انسان، اینک می‌دانیم تاریخ مسیری مقدر و مشخص از نقطه الف به نقطه ب نیست. در مسیر حرکت هر ملت و گروهی، مقاصد بی‌شماری وجود دارد و به همین اندازه راه‌هایی برای رسیدن به مقصد، و در این مسیرها عوامل بی‌شماری نقش دارند. در مطالعات انسانی که در ایران به اشتباه علوم انسانی خوانده می‌شود (علوم انسانی در نهایت بخشی از مطالعات انسانی است که با نتایج حاصل از تحقیقات تجربی برخورد می‌کند) و از ماهیت science یا همان علم تجربی برخوردار است)، برخلاف علوم تجربی ما این‌باری شمار متغیر سروکار داریم و از این‌روست که نحوه برخورد با پدیده‌های انسانی مساوت با سایر حیطه‌های آکادمیک است، یا دست‌کم باید چنین باشد. نگذاشتن تحلیلی صرف به مطالعات انسانی و مسائل آن منجر به سوء تفاهم‌های فاجعه‌باری از بسبب اندسی اجتماعی می‌شود که در این کتاب نیز مورد به مورد به آن پرداخته شده است و آثار تاریخی آن‌ها به تلاطم‌های چین عصر مانو مربوط می‌شود. با تأکید دوباره بر این که نحوه طرح صورت مسئله، نحوه استدلال، و بالطبع نحوه استنتاج، در حیطه مطالعات انسان با علوم تجربی تفاوت ماهوی دارد، به بحث تاریخ و مسیر آن بازمی‌گردیم.

طی قرن‌های متمادی، اندیشمندان می‌کوشیدند با یافتن الگوهای از در وقایع تاریخی، مسیر گذشته، حال و آینده جوامع بشری را توضیح دهند و این تلاش عمدتاً نارسا بود. اینک اما می‌دانیم تاریخ مسیر ازپیش تعیین‌شده‌ای ندارد، و به‌زعم این کتاب، حتی واقعه‌ای تصادفی مانند شکست اتفاقی و غیرمنتظره نیروی دریایی پر قدرت اسپانیای اوایل قرن هفدهم برابر ناوگان یک قدرت نوظاسته به نام انگلیس، مسیر آینده هر دو کشور، کل اروپا و حتی جهان را تغییر داد. در

اصل، این کتاب می‌کوشد شرح دهد هیچ مقصد قطعی و ازپیش تعیین شده‌ای برای هیچ ملتی وجود نداشته و ندارد. نه رفاه سرنوشت محتوم یک ملت است و نه فقر، و در رسیدن به یکی از این دو مقصد یا احتمالاً سایر مقاصدی که در طیف بین این دو قرار می‌گیرند، عوامل بسیاری دست‌اندرکارند، و با تغییر هر عامل، احتمال تغییر مسیر حتی از اساس وجود دارد، چنان‌که تجربه ژاپن قرن بیستم نشان داد فقر و عقب‌ماندگی سرنوشت محتوم ملت‌های شرق آسیا نیست و هر کدام از این ممالک در صورت تغییر شرایط و عوامل مؤثر، می‌توانند پوسته سختی را که گذشته به دورشان ایجاد کرده بشکنند و در مسیری دیگر قرار بگیرند. یا به عکس، در آلمانین که طی نیمه دوم قرن نوزدهم و نیمه نخست قرن گذشته، کشوری برونمند با رشد بالا محسوب می‌شد، عوامل تأثیرگذاری موجب درجا زدن و حتی عقب‌ماندگی آن شد.

با گذشت قرن‌ها تلاش‌های انیشتین، هابز، و به لطف مدون شدن هرچه بیشتر دانش و آگاهی بشر، و نیز با نگاهی هرچه منطقی‌تر و اصولی‌تر به گذشته، اینک عجم‌اغلو و رایینسون به زبانه خود می‌کوشند مجموعه روابط حاکم بر تاریخ و عناصر و عوامل مؤثر در مسیر ملت‌های جهان را دریابند، رویکردی جدید و جامع بیابند، و به ما کمک کنند که بتوانیم با نگاهی هرچه عمیق‌تر و جامع‌تر جایگاه امروزی مان را در چشم‌انداز تاریخ و در جامعه و در راه تغییر تقدیر تاریخی مان بکوشیم.

نظریه حاکم بر کتاب همان نظریه نهادگرایی است که جایگاه خاصی در علم سیاست و سایر حیطه‌های مطالعات انسانی دارد. نهادگرایی نظریه‌ای اجتماعی است که دیدگاهی جامعه‌شناختی را درباره نهادها، نحوه تعامل و تأثیرگذاری متقابل نهادها بر یکدیگر، و تأثیر نهادها بر جامعه ارائه می‌کند. این نظریه گستره دید جامع‌تری نسبت به پدیده‌های انسانی دارد و با وجود ماهیت پیچیده چنین

مسائلی، عمدتاً نتیجه‌ای ساده‌تر به دست می‌دهد. درعین حال، برای پرهیز از نتیجه‌گیری اشتباه بر مبنایی چنین کلی و گسترده، که آسیب چنین نگاهی است، باید فرضیه‌های فرعی متقاعدکننده‌ای پروراند و تمام جوانب امر را از غریب فرضیه تحقیقاتی عبور داد. و این کار بزرگی است که عجم اغلو و رایینسون با دقت بسیار از پس آن برمی‌آیند. نگاه موردی آنان به جوامع انسانی، از گذشته دور تا به امروز، با دقت این نظریه را مورد بررسی قرار می‌دهد، می‌کوشد به پرسش‌هایی که در ذهن مخاطب کتاب و پس از آگاهی از نگاه نویسندگان شکل می‌گیرد پاسخ دهد و او را نسبت به دقت و کارایی نظریه کتاب متقاعد سازد.

نهادهای مورد بحث در این کتاب، از نگاه اجتماعی به دو دسته نهاد سیاسی و اقتصادی تقسیم‌بندی می‌شوند و به لحاظ ماهیت نیز به دو نوع نهاد فراگیر و استشارگر یا بهره‌کشانه دسته‌بندی می‌شوند. ماهی «تخصصی» طلبانه دارد. نهادهای فراگیر زمینه جذب تمام نیروها و عوامل فعال جامعه را در سطح سیاسی یا اقتصادی — بسته به نوع نهاد مورد بحث — فراهم می‌آورند. باید بتوان بازار آزاد را مهم‌ترین شکل و فرم نهادهای اقتصادی فراگیر دانست و دموکراسی را یک شکل خاص از نهادهای سیاسی فراگیر تلقی کرد. درعین حال، باید توجه داشت که تعریف این نوع نهاد بسیار فراتر از یک شکل و فرم خاص مانند دموکراسی است. از این نظر، دیدگاه کتاب فراتر از عصر حاضر می‌رود، و از گذشته بسیار دور به حال و آینده را در برمی‌گیرد، از جوامع بدوی و ماقبل یکجانشین از قبیل نطوفیا در آفریقا و ده هزار سال پیش تا اروپای عصر باستان و مایاها و سایر بومیان قاره آمریکا و از قبایل بدوی آفریقا تا اروپای پیش و پس از رنسانس و ایالات متحده و در مجموع سراسر تاریخ.

تفکر منطقی را می‌توان به شکلی ساده به تفکری مبتنی بر طرح صورت مسئله، استدلال (بیان دلایل موافق و مخالف) و در نهایت نتیجه‌گیری یا همان استنتاج

و رسیدن به پاسخی برای مسئله تعریف کرد. ماهیت تفکر منطقی به گونه‌ای است که به واقعیات و داده‌های واقعی تمایل دارد. ساختار فصل‌های پانزده‌گانه این کتاب از روایی منطقی پیروی می‌کند. در ابتدای هر فصل، صورت مسئله مد نظر نویسندگان به شکلی تلویحی مطرح می‌شود. در ادامه به صورت موردی به مصادیق موجود درباره بحث پرداخته و دلایل موافق و مخالف و جوانب مختلف امر به شکلی موشکافانه مطرح و بیان می‌شود. و در پایان، دو اندیشمند با برگشت به مسئله ابتدایی می‌کوشند پاسخ خود را به آن بیان کنند. از این بابت، کتاب ماهی‌آباد یک نیز دارد، هرچند فاقد تکلفات نثر آکادمیک است که البته در نوع خود در میان محققان خود لازم و کارآمد می‌نماید.

همین روان در مورد کتاب نیز صدق می‌کند. در ابتدا با طرح کلی صورت مسئله به شکلی سلیس و بسیار مؤثر رویه‌رو می‌شویم، در ادامه دو نویسنده به بیان نظریه کلی و فرضیه‌ای جانبی خود می‌پردازند و سپس استدلال خود را مطرح می‌کنند، و با نزدیک شدن به پایان کتاب، کار نیز به جمع‌بندی نهایی نزدیک می‌شود. تمام این‌ها با ذکر مثال‌ها، موردی از گذشته تا امروز صورت می‌گیرد. کتاب نابرابری ملت‌های عجم از خود را بنسب سفری است آگاهانه و جذاب به تمام نقاط جهان در سراسر تاریخ، آن هم با بیانی بسیار شیوا و گیرا. کتاب با توصیف نقطه‌ای مرزی بین ایالات متحده آمریکا و مکزیک شروع می‌شود، شهر نوگالس آریزونا در حاشیه ریوگرانده، که یک طرح کلی پرسش را در ذهن خواننده دارد، و سپس سوار بر ماشین زمان می‌رویم به قاره آمریکا از زمان کشف شدن به دست اروپاییان در اواخر قرن پانزدهم تا به امروز، خاورمیانه از زمان پیدایش نخستین تمدن یکجانشین موسوم به نطوفیان در سوریه و لبنان و اردن امروز تا جوامع امروزی خاورمیانه و حتی بحث بهار عربی، نقاط مختلف قاره آفریقا و به خصوص جوامع منطقه گسترده آفریقای جنوب صحرا یا همان

آفریقای سیاه از عصر قبایل بدوی تا امروز، چین و ژاپن و هند در آسیا، و استرالیا در همسایگی آسیا، و منطقه آسیای میانه، و اروپا از عصر تمدن عظیم روم تا قرون وسطی، و شکل گیری رنسانس تا امروز. همه این ها مقاصدی هستند که خواننده کتاب به آن ها سفر می کند تا به کمک نظریه پردازی عجم اغلو و رایینسون موقعیت کنونی آن ها و علل این موقعیت کنونی را دریابد. در عین حال، دیدگاه ارائه شده به حدی جامع و گسترده است که خواننده می تواند به گمانه زنی هایی جدی درباره آینده نیز بپردازد. عجم اغلو و رایینسون با استنادی جذاب به وقایع و موقعیت های تاریخی و با بهره گیری از نگاهی روشنگرانه شرح می دهند چرا ایالات متحده تا این حد به رفاه و ثروت انبوهی رسیده است، اما اتحاد شوروی، مهم ترین رقیب تاریخی آن، در نهایت، جان ما را قربان کرد؛ چرا کشورهای آفریقای جنوب صحرا هم چنان در ورطه فقر دست و پا می زنند، در حالی که در همین منطقه از جهان، کشوری مانند بوتسوانا سرآمد رشد و پیشرفت اقتصادی است؛ مشکل یا مشکلات اصلی ملل آمریکای لاتین چیست که با وجود برتری ها و مزیت هایی که از دیرباز نسبت به جوامع آنگلو ساکسون، مسلمانان، هندو، یعنی آمریکا و کانادا، داشته اند این چنین در گرداب فساد و فقر در مانده اند؛ چرا افغانستان هنوز هم برای گریز از تقدیر ناخوشایندش شانس ندارد و چرا کشتن و سرکشی اقتصادی چین که با سرعتی سرسام آور به پیش می رود، به احتمال بسیار در نهایت به نفع او نخواهد نشست، مگر آن که چینی ها با عبرت گرفتن از تاریخ، نهادهای سیاسی خود را متحول کنند.

در جریان ترجمه کتاب، و به عنوان مخاطب، پس از بررسی نظریات نویسندگان، پرسش هایی جدی و تردید هایی درباره درستی دیدگاه شان به خصوص با توجه به نگاه کلی و جامع آن ها برایم مطرح می شد و در ادامه، و به موقع و بلافاصله، استدلال آنان و پاسخ های متقاعد کننده شان را به پرسش هایم می شنیدم که

موجب می‌شد علاقه و اشتیاق فزاینده‌ای به ادامه کار بیایم.

ترجمه کردن چنین آثاری مخاطرات خاص خود را دارد. رساندن پیامی که با نگاهی منطقی و واقع‌بینانه ابراز شده به حیطه تفکر سیالِ حقانیت‌محور ادبی، کار آسانی نیست. امروزه نظریاتی جدی به خصوص در حیطه زبان‌شناسی مطرح است که بر ارتباط تنگاتنگ و به شدت درهم‌تنیده زبان و تفکر صراحت و تأکید دارند. ارتباطی آن‌قدر پیچیده و نزدیک که برای برخی اندیشمندان تفکیک زبان را از تفکر بسا دشوار و حتی غیرممکن جلوه می‌دهد. زبان هر ملت آینه و جلوه‌گاه تفکر قالب آن ملت است و به عکس. یکی از مسائل بحث‌انگیز زبان فارسی ماهیت ادبی آن است و این که آیا می‌توان امروزه از زبان‌هایی با ماهیت فلسفی یا علمی و به بیانی از زبان «نادامیک» پیامی را با همان نگاه نویسنده یا نویسندگان به زبانی به لحاظ ادبی فاخر نگه‌اند. به طور قطع — و با وام گرفتن از اصطلاحات و نظریات خود نویسندگان این کتاب — می‌توان گفت هیچ زبانی دارای تقدیری محتوم و ازپیش‌تعیین‌شده نیست. چنان‌که زبان آلمانی طی یک قرن، از زبانی به نسبت ابتدایی تبدیل به یک زبان فلسفی و علمی شد. اگر به نظریه غالب در این جا یعنی درهم‌تنیدگی زبان و تفکر بازگردیم پاسخ محتمل به این که آیا زبان امکان تحول دارد، همان تحول در مبانی تفکر است. تفکر منطقی و واقع‌محور، زبان و ساختارهای زبانی منطقی و واقع‌گرایانه‌ای در پی خواهد داشت. در جریان ترجمه این اثر به فارسی، کوشیدم فحوای کلام نویسندگان و مابین‌های آن‌ها را به فارسی منتقل کنم. ترجمه چنین اثری فراتر از پازل قرار دادن معنای متداول هر کلمه از متن انگلیسی به فارسی و جمله‌بندی‌های متداول است. به عنوان مثال، برای کلمه comparative در مراجعه به فرهنگ‌ها گزینه‌های متداول‌تر «تطبیقی»، «مقایسه‌ای» یا «قیاسی» و نیز «نسبی» را می‌یابیم. اما این که comparative development را چگونه به فارسی منتقل کنیم و به عنوان مثال،

آن را به توسعه تطبیقی برگردانیم یا توسعه نسبی یا هر دو در جایگاه خاص شان، حکایت دیگری است. در مواردی برای رسیدن به برگردانی منطقی و قابل توجیه برای یک اصطلاح، کار به کلی متوقف می‌شد.

در برگردان اسم‌های خاص افراد یا مکان‌ها، چنان‌چه متداول است، به‌جز مواردی که در گذر زمان تثبیت شده، بهتر است از تداول زبانی که اسم به آن تعلق دارد بهره بگیریم. به‌عنوان نمونه، Henry در انگلیسی هنری و در فرانسوی آنری خوانده می‌شود. در نتیجه، پادشاه انگلیس هنری هشتم و فلان شخصیت فرانسوی آنری است. در نهایت، اصرار به محدودیت‌های انسانی، این کتاب به‌گونه‌ای که می‌بینید آماده شده است.

در پایان باید از زحمات خانم امید، همسرم، که در جریان ترجمه این کتاب، تمامی مراحل تایپ و تصحیح، مقابله‌خوانی کتاب را به‌تنهایی انجام داد تشکر کنم و نیز قدردانی کنم از زحمات بسیار آقای رضا و نگاهی «فراگیر» ایشان به این کار از ابتدا تا انتها، به‌گونه‌ای که بدون حضور وی این کار به سرانجام نمی‌رسید.